

SURİYE, PYD/YPG YAPILANMASI VE ZEYTİN DALI HAREKÂTI

Murat Köylü

Dr. Öğr. Ü., Toros Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi

murat.koylu@toros.edu.tr

ÖZET

Arap Baharı kimilerine göre Amerika'nın bir oyunu, diğerlerine göre ise İran ateşidir. Arap Baharı, Ortadoğu'da kartların tekrar karıldığı yeni bir oyunun başlangıcı olmuştur. Bu sürecin en zor, en kanlı ve en uzun olanı Suriye'de yaşanmış ve yaşanmaya devam etmektedir. Olaylar başladığı andan itibaren her ne kadar reformlara devam etse de Esad rejiminin tutumu sertlik yönünde olmuştur. Bu şekilde olayları bastırma yolunu seçen Esad yönetimi, bunda başarılı da olmuştur. Buna karşılık muhaliflerin de silahlandırılması ülkede bir iç savaşın başlaması sonucunu doğurmuştur. Suriye'de başlayan iç savaşın Türkiye üzerine en önemli etkisi, otorite boşluğundan faydalanan ve kısmen ABD ve Rusya desteğiyle silahlanarak, Türkiye için bir tehdide dönüşen görünürde ki ismi Suriye Demokratik Güçleri (SDG), gerçekte ise PKK'nın Suriye için 2005 yılında Abdullah Öcalan tarafından kurulan PYD ve YPG'nin varlığıdır. Bu çalışmanın amacı; Türkiye'nin geleceğini tehdit eden PYD/ YPG yapılanmasında ABD'nin bölgedeki etkin rolünü ortaya koymak ve Zeytin Dalı harekâtının haklılığını ve gerekliliğini araştırmaktır.

Anahtar Kelimeler: Suriye, PYD/YPG, Zeytin Dalı Harekâtı

SYRIA, PYD / YPG STRUCTURES AND OPERATION OF OLIVE BRANCH

ABSTRACT

According to somebody, The Arab Spring is a game of America, another else Iranian fire. Arab Spring has been the beginning of a new game in the Middle East where cards are re-blended. This process is the hardest, the bloodiest and the longest had lived and go on in Syria. As the events began, although the reforms continued, the attitude of the Essad regime was in the direction of stiffness. The Essad administration, which chose to suppress the events in this way, succeeded in this. In contrast, the arming of the opponents has resulted in the beginning of a civil war in the country. Starting civil war in Syria, the most important influence on Turkey, which benefit from the power vacuum and partly the US and arming itself with the support of Russia, which has become a threat to Turkey ostensible name of the Syrian Democratic Forces (SDF), in fact in 2005 for the PKK's Syrian Abdullah Öcalan the presence of PYD and YPG established. The purpose of this study is; Threatening the future of Turkey PYD / YPG has put forward the effective structuring of the USA's role in the region to investigate the legitimacy and necessity of the Operation of Olive Branch

Key words: Syria, PYD / YPG, Operation of Olive Branch

، سوريا PYD/YPG عملية غصن الزيتون و تشكيلات الدكتور. مراد كويلى عضو تدريس

ملخص: الربيع العربي يراه البعض أنها من الأعيب أميركا والبعض الآخر يرى أنه من الفتنة الإيرانية. الربيع العربي أصبحت بداية لعبة جديدة وخط الورق من جديد. إن أصعب وأطول والأكثر دموية لهذه الفترة عاشتها سوريا وما زالت تعيشها. مع بدء الأحداث على الرغم من استمرار الإصلاحات فإن موقف نظام الأسد كان في اتجاه الصلابة. نجحت إدارة الأسد التي اختارت قمع الأحداث بهذه الطريقة في ذلك. في المقابل أدى تسليح المعارضين إلى بداية حرب أهلية في البلاد. أهم تأثير للحرب الأهلية في سوريا على تركيا وجود الذي يستفيد من فراغ السلطة والذي تم (ولكن في الواقع SDG تسليحه جزئياً من قبل أميركا وروسيا والذي يشكل تهديداً على تركيا، في الظاهر إسمه القوى الديمقراطية السورية) الذي شكلهما حزب العمال الكردستاني من أجل سوريا في عام 2005 من قبل PYD و حزب الإتحاد الديمقراطي YPG وحدات الحماية الشعبية عبدالله أوجلان. الغرض من هذه العمل هو تحقيق أميركا في أحقية وضرورة عملية غصن الزيتون و وضع دوره الفعال في المنطقة في تشكيلات التي تهدد مستقبل تركيا. PYD / حزب الإتحاد الديمقراطي YPG وحدات الحماية الشعبية ، عملية غصن الزيتون PYD حزب الإتحاد الديمقراطي YPG / كلمات مفتاحية: سوريا، وحدات الحماية الشعبية

GİRİŞ

20. yy. başlarında patlak veren Birinci Dünya Savaşı'nın etkileri; bulunduğumuz coğrafyanın yeniden çizilmesi, dönüştürülmesi, başta sınırları olmak üzere geleceğinin yeniden şekillendirilmesi bakımından önemlidir.

Sınırları Fransızlarla 1921 Ankara ve İngilizlerle 1926'da yine Ankara'da yapılan anlaşmalarla belirlenen Suriye ve Irak, anti- demokratik ve emperyalist devletlerin bölgede kontrol edebildikleri yapıları ile Türkiye Cumhuriyeti için kuruluşundan itibaren dikkat edilmesi ve ihmal edilmemesi gereken iki aktör olmuşlardır. Özellikle Türkiye Cumhuriyeti karşıtı odakların hareket üssü haline gelen Suriye, barındırdığı terör yapılanmalarıyla Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Türkiye'yi rahatsız etmeye başlamıştı.

Suriye, yönetimine hangi düşünce ve inanç yapısı gelirse gelsin, emperyalizmin kullanabileceği bir araç olmaktan kurtulamamıştır. Önce Fransız, sonra İngiliz ve 1960'ların başında iktidarı ele geçiren ve sonrasında 1970 de darbeye devleti ele geçiren Baasçılar ve Hafız Esad ile birlikte Sovyetler Birliği, Suriye'nin arka planında yönetimine etki eden güçler olmuşlardır.

Türkiye ile Suriye arasında 1957'den günümüze kadar taşınan üç ana sorun sürekli gündemde tutulmuştur.

Bu sorunlardan birincisi 1939'da Türkiye sınırlarına katılan Hatay ve İskenderun meselesidir. Suriye Hatay coğrafyasını kendi doğal sınırları içinde göreyerek, bölgenin kendisine verilmesi için her türlü legal olmayan yöntemleri ve propagandaları bu güne kadar uygulamıştır.

İkinci sorun, Türkiye içinde doğan ve sınır aşan nehirlerin Suriye coğrafyasına olan etkisinin, Türkiye tarafından kurulan barajlarla azaltılması ile başlayan sorundur. Özellikle 1960' yıllarda yapımı başlanan Keban ve sonrasında Atatürk Barajı Türkiye-Suriye arasında ki ilişkilerin dostane bir tavırdan düşmanca bir yöne evrilmesine ivme kazandırmıştır.

Üçüncü sorun başta PKK olmak üzere Suriye'de bulunan askeri kamplarda eğitilen terör odaklarının Türkiye'ye yönelik faaliyetleridir.

Özellikle Hafız Esad tarafından 1970'lerden sonra bir proje şeklinde uygulanan, bölgedeki sorunları komşu ülkeler içinde terör yaratarak çözme yöntemi PKK'da vücut bulmuş ve 1984'den (GAP'ın hayata geçme düşüncesi ile birlikte) itibaren de uygulamaya konmuştur. Hatay ve su sorununu Türkiye içinde özellikle güney ve güneydoğuda çıkaracağı karışıklıkla çözme yoluna gitmeyi planlamıştır.

2000'li yılların başında George Bush tarafından ilan edilen Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) ve devamında Irak savaşı ve Arap Baharı ile Ortadoğu Coğrafyasını yeniden inşa etme çalışmaları 2011'den sonra Suriye'yi de vurmuştur. Özellikle Suriye içinde terörize edilebilecek ayrılıkçı kitleleri organize eden Neocon düşünce yapısı ile iç savaş ve sonrasında önlenemeyen aşırı bir göç başlamıştır. Çalışma kapsamında özellikle Suriye'de baş gösteren otorite boşluğu sonucu kuzeyinde PKK terör örgütünün bir uzantısı olan PYD/YPG yapılanması, ABD'nin bu yapılanmaya verdiği destek ve geleceği, Türkiye için bir tehdit oluşturması, devamında Fırat Kalkanı ve sonrasında Zeytin Dalı harekâtlarıyla bu tehditlerin bertaraf edilmesinin Türkiye ve bölgenin geleceği için ne denli önemli bir konu olduğu araştırılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın hipotezi, Zeytin Dalı hareketiyle bölgede çıkarları olan ABD ve özellikle İsrail'in ucuz enerjiye ulaşabilmesi için "Kürt Koridoru"na sekte vurması açısından değerlendirildiğinde Türkiye'nin Güney sınırlarındaki önemli bir tehdidi bertaraf etmesi açısından anlamlı olarak görülmektedir.

1. ARAP BAHARI, ABD VE SURİYE İLİŞKİLERİ

Arap Baharı hakkında birçok teori ortaya konulmuş ve bunlardan birçoğu Amerika'nın oyunu olduğunu içeren teoriler şeklinde olmuştur. Fakat bunun aksine İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana küresel sistemin oyun kurucusu ve başoyuncusu olan ABD, Arap Baharında aktif bir rol üstlenmekten ziyade bölgesel güçlerin daha çok inisiyatif almasını istemiştir. Bu doğrultuda Libya'ya askeri müdahale söz konusu olduğunda öncülüğü Fransa'ya bırakan Obama yönetimi, ancak BM'den karar çıktıktan sonra ABD askerinin Libya'ya gitmesine müsaade etmiştir. Bu doğrultuda Başkan Obama'nın 28 Mart 2011 tarihindeki konuşması son derece önemlidir.

"Elbette ki Amerika baskı olan her yere kendi ordusunu gönderemez. Biz müdahalenin risklerini ve maliyetini göz önüne alarak, her zaman harekete geçmenin gerekliliği hususunda önce kendi çıkarlarımızı düşünmeliyiz. Ancak bu, doğru olanı yapmayı sonsuza kadar engelleyecek bir argümana

dönüşmemelidir... Ülkemizin bu kadar çok acil sorunu varken, ABD'nin dünyanın polis gücü olarak hareket etmesi beklenmemelidir... Baskıcı rejimlere karşı harekete geçme yükümlülüğü yalnızca Amerika'nın olmamalıdır... Biz Libya'da sivil halk dehşet derecesinde bir şiddete maruz kaldığı için harekete geçtik. (Stratejik Düşünce Enstitüsü (SDE), 2012:12)

Libya'ya askeri müdahalede liderliği Fransa'ya bırakan ABD, Suriye'deki olaylarda ise özellikle Türkiye ve Arap Birliği'nin aktif rol almasını istemekle birlikte kendisi de meselelere daha fazla eğilmiştir. Suriye'de olaylar başlamasından itibaren gelişmeleri yakından takip eden ABD yönetimi, Esad yönetimine şiddet kullanmamasını ve muhaliflerle siyasi diyalog kurmasını önermiştir. Bununla birlikte ABD'nin Suriyeli muhaliflere olayların başlamasından itibaren yardım ettiği de bilinen bir gerçektir.

Olayların tırmanması üzerine Esad yönetiminin beklenen reformları hayata geçirmediğine inanan ABD, Esad'a karşı açıktan tavır almıştır. 18 Ağustos 2011 tarihinde ABD Başkanı Obama'nın yaptığı bir açıklama şöyledir;

"Suriye'nin geleceği Suriye halkı tarafından belirlenmelidir. Ancak Beşar Esad halkın önünde büyük bir engeldir. Bir yandan reform yapacağını söyleyip öte yandan kendi insanlarını hapsilere atmakta, onlara işkence yapmakta ve onları öldürmektedir. Defalarca ya reformları yapmasını ya da halkın önünden çekilmesini söyledik. Ama Beşar Esad bizi dinlemedi. Artık kenara çekilme vakti gelmiştir."(Jeremy vd, 2011:5)

Obama, Esad'ın gitme vaktinin geldiğini söylemiş ama bu doğrultuda gerçekleştirilecek bir askeri müdahalenin ancak BM kararıyla mümkün olacağını belirtmiştir. Gerçekleştirilecek bir askeri müdahalede de kendisi başrol oynamak istememiş, Türkiye'nin ön planda olmasını istemiştir. Olayların devam etmesi ve Esad yönetiminin muhaliflere karşı sert tutumunun artması üzerine ABD, 6 Şubat 2012 tarihinde Suriye'deki büyükelçisini geri çekmiştir.

2012 yılı ortalarından itibaren Esad rejiminin elinde bulunan kimyasal silahlar meselesi gündeme gelmiştir. Esad'ın bunları kullanıp kullanmayacağı, kullanması halinde nasıl karşılık verileceği tartışılmıştır. 12 Temmuz tarihinde Suriye'nin kimyasal silahları dağıtmaya başladığını iddia eden ABD'li yetkililer, Aralık ayında Esad yönetimini kimyasal silahların delillerini yok etmekle suçlamıştır.

21 Ağustos 2013'te ise Suriye'de büyük bir dram yaşanmıştır. Esad rejimi Şam'da, Guta, İrbin, Zamalka ve Hammuriye bölgelerine kimyasal silahların da kullanıldığı bir saldırı gerçekleştirmiş ve bu saldırı sonucu 350-1500 dolaylarında insan yaşamını yitirmiştir. Kırmızı çizginin aşıldığını söyleyen Obama, hava saldırısını da dillendirmiş ama Rusya'nın karşı çıkması ile saldırı gerçekleşmemiştir (www.bbc.co.uk, 2014).

Eylül 2013'te Cenevre'de ABD Dışişleri Bakanı John Kerry ve Rusya Dışişleri Bakanları Sergey Lavrov arasında görüşmeler yapılmıştır. Üç gün süren görüşmeler neticesinde taraflar, kimyasal silahlar konusunda anlaşmaya varmışlardır. Bu anlaşmaya göre Suriyeli yetkililer, bir hafta içerisinde sahip oldukları kimyasal silahların listesini sunacak, 2014 yılının ilk yarısında da bu silahlar Suriye'nin elinden alınacak ve yok edilecektir. Nitekim 2014 yılının Haziran ayı sonlarına doğru Kimyasal Silahların Yasaklanması Organizasyonu (OPCW) Suriye'den son kimyasal silahların da teslim alındığını açıklamıştır. Lazkiye Limanı'ndan bir Danimarka gemisine yüklenen kimyasal maddeler, İtalya'ya taşınmış, buradan da bir Amerikan gemisine yüklenip denizde yok edilmesi planlanmıştır (Karataş, 2014: 125).

ABD'nin geçmişe nazaran Arap Baharı sürecinde görece daha pasif davranmasının çeşitli sebepleri vardır. Öncelikle Bush döneminden kalma askeri sorunlar ve bunların getirdiği ekonomik problemler ABD'nin süreçte çok aktif rol almasını engellemiştir. Dolayısıyla Suriye'deki problemin askeri bir operasyon olmadan siyasi yollarla çözülmesi ABD'nin öncelikleri arasındadır. ABD'nin askeri yollara başvurmasının diğer bir nedeni de ABD halkının savaşı istememesidir. 2013 yılının Eylül ayında halka seslenen Obama ABD halkının Irak ve Afganistan'dan sonra yeni bir savaş istemediğini bildiğini ifade etmiştir. Askeri yöntemlere başvurulamamasının en büyük sebebi ise kuşkusuz Rusya ve Çin gibi ülkelerin tutumudur. Rusya her platformda Suriye'ye karşı bir askeri operasyona karşı olduğunu yüksek perdeden dillendirmektedir ([BBC](#), 2018).

Soğuk Savaş sonrası Ortadoğu'da batı yanlısı olan diktatörlüklere batı yanlısı oldukları için karşı çıkmayan ABD, 11 Eylül 2001'de İkiz Kulelere ve Pentagon'a düzenlenen saldırı sonucu politika değişikliğine gitmiştir. Başkan Bush'un "teröre destek veren ülkelere karşı küresel mücadele"

edeceğini belirttiği bu politika başkanlık olan 8 yılın sonunda ABD'ye ekonomik olarak büyük bir yük getirmiştir.

2009'da Başkan seçilen Obama, bu politikadan vazgeçmiş ve sorunların çözülmesinde diplomasiyi ön plana çıkarmıştır. Dönem dönem sertleşmekle birlikte ABD yönetimi Suriye'de hala diyalog yollarının denenmesinden yanadır. Birçok yetkilinin açıklamaları ve araştırmalar da göstermektedir ki ABD halkı da artık ordusunun savaşmasını istememektedir. 2013 yılı Kasım ayında Washington'da ulusal güvenlik konulu bir konferansta konuşan Pentagon Başkanı Chuck Hagel da bu gerçeği ifade etmiştir (Posta, 2013).

Rusya ve Çin gibi güçlü devletlerin bu süreçte Suriye tarafında olmaları ABD ve müttefiklerinin süreçte zorlanmalarının ve Suriye'deki muhaliflerin başarıya ulaşamamasının en büyük nedenidir. Rusya ve Çin, Suriye'ye yaptırım uygulanması kararını iki kez BM Güvenlik Konseyi'nde veto etmişlerdir (Mercan, 2012:19). Suriye'nin geleceğine Suriye halkının karar vermesi gerektiği ve dışarıdan müdahaleye karşı olduklarını en çok dillendiren Rusya devlet Başkanı Putin olmuştur. Rusya ve Çin'in bu duruşu ABD'nin Libya'da olduğu gibi radikal adımlar atıp, askeri yöntemlere başvurmak konusunda çekimser kalmasına sebep olmuştur. Nitekim Obama'nın 6 Mart 2012 tarihindeki basın toplantısında Suriye'deki durumun Libya'daki ile aynı olmadığını vurgulayarak söyle demiştir:

"Libya konusunda biz uluslararası toplumu harekete geçirdik, BM Güvenlik Konseyi'nin onayını aldık, bölgedeki Arap ülkelerinin tam desteğini sağladık ve askeri hareketin kısa zamanda sonuç getireceğine emin olduktan sonra harekete geçtik. Suriye'de ise durum çok daha karmaşıktır (SDE, 2012:14)"

Sonuç olarak ABD-Suriye ilişkileri tarih boyunca hep gergin olmuştur. Bazı dönemlerde düzeldiği olsa da bu çok kısa sürmüştür. Irak'ın işgalinden beri dillendirilen sıranın Suriye'ye geleceği teorileri Arap Baharı'nın Suriye'ye sıçraması ile gerçekleşmek üzeredir. Fakat Obama ile dış politikada değişime giden ABD, gerek kendi iç kamuoyundan gelen baskılar, gerekse Rusya ve Çin gibi güçlü devletlerin karşı çıkması ile bunu gerçekleştirememekte sorunların diplomasi ile çözülmesine ağırlık vermektedir. Bu da göstermektedir ki ABD dünyadaki hegemonik gücünü artık kaybetmektedir.

2. ARAP BAHARI ÖNCESİ VE SONRASI TÜRKİYE VE SURİYE İLİŞKİLERİ

Türkiye'nin Arap Baharı gelişmelerine dönük tavrı, özellikle son dönem Türk dış politikası açısından oldukça ilginç bir resim ortaya koydu. AK Parti hükümeti, Arap Baharı öncesi dönemde komşularla sıfır problem, Ortadoğu'da düzen kuruculuk, bölgesel barış, istikrar, refah ve benzeri değerleri geliştirmek için çalışıyordu (Gözen, 2010: 115-144).

Bu durum; istekli, bilinçli, planlı veya istikrarlı bir politika şeklinde değil, Arap Baharı'ndaki gelişmelere tedrici ve reaksiyoner tavır şeklinde gelişmiştir. Zira bu süreç başladığında, Türkiye ne bölgeye dönük politikasını değiştirmek konusunda kesin bir iradeye sahipti, ne de yeni durum ve gelişmeler konusunda ön çalışma yaparak geleceğe dönük bir planlama ve yol haritası belirlemişti. Çünkü ne Arap Baharı gelişmeleri Türkiye'nin beklediği veya umduğu bir şeydi, ne de Türkiye'nin son dönemde geliştirdiği Ortadoğu politikası böylesi bir duruma dönük bir altyapıya ve tecrübeye sahipti. Bu nedenle, Türkiye'nin Arap Baharı'nın başından itibaren gelişen tavrı, dış ortamdaki gelişmelere bağlı olarak kademeli bir şekilde netleşti ve en sonunda net bir politika haline geldi (Gözen, 2011:2). Dolayısıyla, Tunus'ta Yasemin Devrimi olarak başlayan Arap Baharı'na dönük Türkiye'nin politikası, uluslararası/bölgesel sistemdeki bir değişimin (yani Arap Baharı sürecinin) bu değişime muhatap olan bir aktörün (yani Türkiye'nin) dış politikasını çok kısa bir sürede nasıl kökten değiştirebileceğini gösteren ilginç bir örnek olarak gösterilebilir.

Arap Baharı, Türkiye-Suriye arasında yeniden soğuk rüzgârların estiği bir dönemin başlangıcı olmuştur. Son 12 yılda normalleşen ve hatta normalleşmenin de ötesine geçen ilişkiler tekrar 1998 öncesine dönmüştür. Zamanla daha da gerilen ve savaşın eşiğine geline bu dönemde, ilişkiler belki de tarihinin en problemlili zamanlarını yaşar hale gelmiştir (Toraman, 2015: 53).

Beşar Esad, ilk yaptığı açıklamalarda bir dizi reform talebi sıralamış, fakat bunların sonradan oyalama taktiği olduğu anlaşılmıştır. Mayıs ayına kadar sessizliğini bozmayan Türkiye, Haziran ayı itibariyle olaylara bakış açısını değiştirmiştir.

Suriye olayında da Türkiye'nin tavrı öncekilerde olduğu gibi aşamalı bir şekilde giderek sertleşti; ancak buradaki tutumu diğerlerinden çok daha ileri bir noktaya gitti. Muhaliflerin Beşar Esad yönetimine karşı ayaklanmaları başlattığı ilk günlerde ve aylarda, hem Dışişleri Bakanı Davutoğlu ve

MİT Başkanı Hakan Fidan'ı Suriye'ye giderek, hem de Erdoğan Esad ile telefonda görüşerek, soruna barışçı bir çözüm bulunması için çağrıda bulundu; Esad'ın reformlar yaparak muhalefeti ikna etmesini talep etti (Yetkin, *Radikal*, 29.04.2011). Çünkü Türk yetkililer, rejimin aşırı güç kullanmasına rağmen, halkın önemli bir kısmının halen Esad'ı desteklediğini düşünüyordu. Bun nedenle reform çağrılarını yenilemeye devam etmiştir. Bu amaçla Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu 6 Nisan 2011'de ikinci kez Şam'a giderek, Esad'dan Olağanüstü halin kaldırılmasını, Kürtlere kimlik verilmesini ve ordunun şehirlere girmemesi tavsiyesinde bulunmuştur. Yine o günlerde Davutoğlu, Esad'a reform konulu bir konuşma yapması için bir konuşma metni bile göndermiştir. Esad, konuşmasını 15 Nisan'da yaptığında Ankara'nın tavsiyelerine uymadığı anlaşılmıştır.

28 Nisan 2011'de Başbakan R. Tayyip Erdoğan "özel temsilci" sıfatıyla MİT (Milli İstihbarat Teşkilatı) Müsteşarı Hakan Fidan'ı Şam'a göndermiştir. Hakan Fidan'a Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarı Kemal Madenoğlu ile birlikte Türk heyeti eşlik etmiştir. Esad ve Başbakan Adil Sefer ile görüşen Hakan Fidan, görüşmelerde bölgedeki gelişmeler hakkında bilgi almış, Esad'a reformları gerçekleştirebilmesi için 180 milyon avroluk kaynak aktarabileceğini iletmıştır (MİT Müsteşarı Şam'da, *Hürriyet*, 29.04.2011)

Türkiye, Esad'ın zaman kazanma hamlelerine rağmen Suriye'ye yaptığı uyarı ve ikazlarını yenilemiştir. Bu bağlamda çeşitli düzeylerde aylarca süren diplomasi trafiği gerçekleştirilmiştir. Türkiye'nin her türlü arabuluculuk faaliyetlerine rağmen halkının meşru taleplerini göz ardı eden ve şiddetin dozunu her geçen gün artıran Beşar Esad için Türkiye ile yakın ilişkileri kopma noktasına yaklaşmıştır (Çerkeşli, 2016: 86).

Suriye'den Türkiye'ye mülteci akışı 29 Nisan 2011 tarihi itibarıyla başlamıştır. 250–300 kişilik ilk mülteci kafilesi Türkiye'ye sığınma talebinde bulunmuştur. 2009 yılında karşılıklı vizelerin kaldırılmasıyla Türkiye sığınmacılara karşı açık kapı politikası uygulamış, Hatay ilinde kurulan çadır kentlerde sığınmacılar ağırlanmıştır (USAK, 2013).

Davutoğlu Ağustos ayında reform çağrısını yenilemek üzere Şam'a gitmiştir. Esad'a Başbakan Erdoğan'ın çatışmaların sonlandırılması ve reformların hızlandırılması yönündeki mesajını ileten Davutoğlu ve Esad arasında ki görüşme üç saat sürmüştür (6 Saatlik Kritik Görüşme İlk Detayları, *Hürriyet*. 09.08.2011). Bu görüşmelerde ayrıca reformla ilgili 14 maddelik bir yol haritası çıkartılmıştır.

Beşar Esad'ın, Türkiye'nin bütün girişimlerine rağmen çatışmayı sonlandıracak ve reformları hızlandıracak her hangi bir olumlu bir adım atmamamı sonucu Başbakan Erdoğan yaptığı şu açıklama ilişkilerin kopma noktasına yakın olduğunun kanıtıdır:

"Ben lafi eğip bükmeyi sevmem, samimi bir ifadeyi burada kullanmak istiyorum. Deniz tükenmektedir, bu yol çıkmaz sokaktır. Dökülen kan, halkınızla aranızdaki bağı kopartıyor. Her damla kan, uluslararası toplumu size karşı önlem almaya biraz daha yaklaştırıyor." (Çerkeşli, 2016: 86).

Suriye halkına ve muhaliflere karşı şiddetin dozunu artırdıkça Türkiye'den yapılan açıklamalarında şiddeti artmıştır. Başbakan R.Tayyip Erdoğan bir davette yaptığı konuşmada: *'Biz Suriye konusunu bir dış mesele olarak, bir dış sorun olarak görmüyoruz. Suriye meselesi bizim bir iç meselemizdir'* demiştir (Amerikaninsesi, 2011).

Bu açıklamalardan sonra Türkiye-Suriye ilişkileri yeni bir döneme girmiştir. Dış İşleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun *'Artık Suriye ile konuşulacak bir şey kalmamıştır'* (Aljazeera, 2014) açıklamasından sonra Suriye'ye yaptırımlar dönemi başlamıştır. Bu kapsamda Suriye'nin Türkiye'de ki mali varlıklarının dondurulması, Suriye ordusunda silah ve askeri malzeme tedarikinin durdurulması, Suriye devlet bankaları ile ilişkilerin kesilmesi ve ticari-ekonomik ilişkilerin dondurulmasını kapsayan yaptırımlar uygulanmaya başlanmıştır (Benek, 2016).

Türkiye'nin Esad'la diyalogu devam ettirmesindeki amaç, aynı zamanda Suriye'de çıkacak bir iç karışıklığın iç çatışmaya dönüşmesini önlemektir. Ancak bu örnekte de, Türkiye ilerleyen aylarda çok keskin bir tavır almaya ve açık bir şekilde Esad'ın iktidarı bırakmasını talep etmeye başladı (Gözen, 2011:2).

Türkiye- Suriye ekonomik ilişkileri de yaşanan olaylar ve sonrasında ki süreçten derinden etkilenmiştir. 2010 yılı rakamlarına göre 2,5 milyar dolar olan ticaret hacminin büyük oranda gerilediği, ayrıca ülkeye giren sığınmacı sayısında da büyük bir artış olduğu gözlenmiştir (Tan, 2010:72).

Türkiye'nin tepkisi, Suriye'ye ambargo uygulamaktan, Suriye sınırında askeri tatbikatlar yapmaya, muhaliflere ev sahipliği yapmaya ve hatta Esad'a karşı uluslararası bir operasyonu talep etmeye kadar giden bir dizi uygulama ve retoriği içerdi. Türkiye'nin Arap Baharı'na dönük tutumunun geldiği son noktaya baktığımızda, artarak tırmanan bir süreç takip ettiğini ve en sonunda somut bir politika haline geldiğini iddia etmek mümkündür. Bu süreci dört aşamaya ayırabiliriz:

“Birincisi, temkinli, endişeli, çekingen ve tereddütlü tutumdur.

İkincisi, ayaklananlar ile diktatörler arasında arabuluculuk yaparak olayları yatıştırma ve bir iç savaş çıkmasını önleme çabasıdır.

Üçüncüsü, ayaklananların yanında ve diktatörlerin karşısında net bir tutumdur ki bu Türkiye'nin Arap Baharı sürecini net bir şekilde desteklemeye başladığı anlamına gelir.

Dördüncüsü de, özellikle Suriye örneğinde görülen bir durumdur ki, Türkiye bu aşamada Arap Baharı gelişmelerine ileri düzeyde katılmaya ve hatta zaman zaman sert bir politika izlemeye başlamış, Arap Baharı sürecinin daha da etkin bir şekilde devam etmesi yönünde hareket etmiştir. Bu son aşamada Türkiye'nin amaç, hedef, misyon ve vizyonu netleşmiş ve kesinleşmiştir.” (Gözen, 2011:2).

Türkiye'nin Suriye politikası, sertlik ve meydan okuma bakımından belki de Türk dış politikası tarihinin en ilginç örneği oldu. Çünkü hem Başbakan Erdoğan hem de zaman zaman Davutoğlu, Esad'a karşı şahin tavır sergilediler. Erdoğan, Esad'ı sert bir şekilde eleştirdi ve onu zalim olarak tanımladı (Erdoğan'dan Esad'a sert mesaj: Zulm ile Abad Olunmaz”, *Radikal*, 24.08.2011). Erdoğan'ın Suriye eleştirileri, özellikle Türkiye'nin Şam Büyükelçiliğine ve konsolosluklarına yapılan saldırılar ve Türk bayraklarının yakılması sonrasında daha da artmıştı.

3. DEMOKRATİK BİRLİK PARTİSİ (PYD) ve HALK KORUMA BİRLİĞİ (YPG)

Hafız Esad'ın 2000 yılında ölümü ve yerine daha güçsüz bir karakter çizen Beşar Esad'ın geçmesiyle PKK, Irak'ın Kuzey'inde ki yapılanmasını başlangıçta siyasi bir oluşum adı altında Suriye'nin Kuzey'inde Abdullah Öcal'ın talimatıyla teşkil etmeye başladı. Bu bağlamda Suriye Kürtlerini PKK amaçlarına uygun organize etmek amacıyla Demokratik Birlik Partisi (PYD) kuruldu.

3.1. Demokratik Birlik Partisi (PYD)

Irak'ın kuzeyi oluşu gibi, Suriye'nin kuzeyinde Kürtlerin özellikle Birinci Dünya Savaşından sonra göç ederek/ettirilerek bölge de nüfus yoğunluğu Kürtler lehine artırılması konusu günümüze kadar süregelmiştir. Özellikle Suriyeli Kürtler Suriye'de etnik açıdan büyük bir nüfusa sahip olmaları ve gelecekteki hak talepleri nedeniyle Suriye yönetimlerinde tehdit olarak görülmüşler, vatandaşlık dâhil birçok hakları kısıtlanmış, özel takip altında tutularak, PKK ile birlikte Türkiye'ye yöneltilerek bu problemi, özellikle Hafız Esad döneminde Türkiye'ye ihraç etmeye çalışmışlardır (Acun ve Öner, 2014).

Dolayısıyla PKK'nın kurulması ile Türkiye'den Suriye'ye kaçan Abdullah Öcalan'a kucak açmış, ülkesinin kuzeyindeki Kürtlere baskıcı politikalarını bir taraftan sürdüren Esad yönetimi, diğer taraftan PKK'nın kendi topraklarında oluşumunu tamamlamasına destek olarak, Suriye'de ki Kürtlere karşı bir avantaj olarak elinde tutmaya çalışmıştır. Bu bağlamda Celal Talabani liderliğinde Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) ile birlikte PKK'nın sadece Suriye'de değil Irak'ın kuzeyinde de üs kurmasını destek vermiş, ayrıca PKK'ya katılan kendi ülkesindeki Kürtleri askerlikten muaf tutmuştur (Özcan, 1999). 1990'lı yıllara gelindiğinde örgüt içerisinde PKK'daki Suriyeliler en büyük gurup haline gelmişlerdi (www.jamestown.org, 2007).

1991 Körfez harekâtı ve sonrasında Irak'ın kuzeyinde 36. paralelin askersizleştirilmesi sonucunda Türkiye'nin güney sınırlarındaki stratejik bölgede bir alan yaratmış ve PKK güç merkezini bu bölgeye kaydırmıştır.

Diğer taraftan Türkiye'nin baskısı sonucu Lübnan'da bulunan Beka vadisindeki PKK kampları kapatılmış, ancak Suriye PKK'yı terör örgütü olarak tanımasına rağmen Öcalan'ın sınırlarının içinde barınmasına göz yumarak kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaya devam etmiştir. Bu durum terörle insanların kaybeden ve büyük bir kaynak harcayan Türkiye için kabul edilebilir değildi ve komşu topraklarında beslenen terörist yapıların kendisine vermiş olduğu zarara tepkisini yüksek perdeden söylemenin zamanı gelmişti. Nihayetinde 1998 yılında Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Atilla Ateş'in Hatay'da yaptığı ve doğrudan Suriye'yi hedef alan sert açıklamaları (Her Şey Atilla Paşa'nın Gözdağı ile Başladı, *Hürriyet*, 14 Kasım 1998) ve Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in TBMM'de 1

Ekim 1998'de Türkiye'nin Suriye'ye karşı mukabele bulunma hak kının olduğunu ilan etmesi sonrası,¹ İran ve Mısır'ın arabuluculuğunda 1998 Ekim'inde Türkiye ile Suriye arasında Adana Protokolü imzalanmış, akabinde Öcalan Suriye'den sınır dışı edilmiştir (Duran, 2012).

Türkiye'nin bu haklı tepkisi Suriye'de etkisini göstermiş, Esad yönetimi Suriye'de bulunan PKK ve uzantılarına yönelik yasal işlemleri başlatmıştı. Hafız Esad'ın ölümüyle yerine başkanlığa getirilen oğlu Beşar Esad döneminde 2004 yılında Kürt bölgesi Kamışlı'da bir futbol maçının ardından başlayan olaylarda Amude, Resulyan ve Deyrizor bölgelerinde bir kalkışmaya dönüşmüş, Suriye Rejimi olayları kanlı bir şekilde bastırarak 100'den fazla kişi hayatını kaybetmiştir (www.jamestown.org, 2007).

PKK'nın Irak'ın kuzeyinde 2003 yılında ki İkinci Körfez Harekâtıyla güçlenmesi, Kürt bölgelerindeki siyasal oluşumların kurulmasına önem vermeye başlamış ve Abdullah Öcal'nın da talimatıyla 2003 yılında PYD (Partiya Yekitiya Demokrat) kuruldu (carnegie-mec.org, 2018). İlk lideri Fuat Ömer'dir (Kriterdergi, 2016).

PYD'nin varlığı Şam Rejimi tarafından tepkiyle karşılanmış, üyeleri tutuklanmış ve Salih Müslim dahil birçok yönetici kadrosu Kandil'le kaçmak zorunda kalmıştır. Bu karışıklıkta PYD ikiye bölünmüş Rekeftin (Rekeftina Domokrat a Kurd ya Suri) (ORSAM, 2012) isimli yeni bir oluşum ortaya çıkmış, ancak kurucu lideri Kemal Şahin 2005'de Kuzey Irak'da öldürülmesiyle hareket son bulmuştur (ORSAM, 2012).

Arap baharının Mart 2001'de Suriye'ye sıçraması özellikle Kürt Gruplar arasında çok büyük ilgi görmüştü. Gelecek Hareketi Lideri Mişel Temmo'nu başını çektiği hareket rejime karşı ayaklanmanın öncülüğüne soyunmuştu. Ancak Mişel Temmo evine yapılan baskında kimliği belirsiz bir grup tarafından öldürülmesi, Şam rejiminin bir tertibi olarak algılanmıştır (Syria Security Forces 'Open Fire at Kurd's Funeral', BBC, 8 Ekim 2011). Diğer bir iddia ise Temmo cinayetinin arkasında PYD'nin olduğuydu (carnegie-mec.org, 2018).

Rejimin muhalif Kürt gruplarına baskıcı politikası devam ederken PYD ile de facto bir anlaşma olduğu izlenimi oluşmuştur (setav.org, 2016).

Kamışlı merkezli olan PYD, Suriye'de yaşanan otorite boşluğunun da etkisiyle PKK/KCK'nın da silahlı ve teorik alt yapısından faydalanılarak Afrin, Ayn el-Arap ve Haseke'de örgütsel yapısını güçlendirmeye başlamış, silahlı militan sayısını artırarak, işgal ettiği bölgelerde idari yapılanma konusunda zemin hazırlamıştır. Bu arada Şam Rejimi ile de rarsını iyi tutan PYD lideri Salih Müslim, Esad tarafından Şam'a davet edilerek, hapiste bulunan PYD mensuplarına af yolunu açmıştır.² Bu bağlamda Rejim tarafından PYD, PKK/KCK ülke içi faaliyetleri desteklenmeye başlanmış, siyasi ve silahlı faaliyetlerine izin verilmiştir (setav.org, 2016). Devamında Rejim Kürt bölgelerindeki askeri güçlerini çekerek, bölgelerin kontrollerini PYD'nin silahlı koruma gücü olarak kurulan YPG (Yekîneyên Parastina Gel-Halk Koruma Birliği)'ne devretmeye başlamış, Ayn el-Arap (Kobani) başta olmak üzere Afrin ve diğer bölgeler YPG kontrolüne geçmiştir.³

PYD'nin, bölgede hâkimiyetini kurup genişletmesi, aynı çizgide olmayan Kürt gruplarını rahatsız etmeye başlamıştı. Bu gruplar 26-27 Eylül 2011'de Erbil'de bir araya gelerek Kürt Ulusal Konseyi (KUK)'u kurmuşlardır. Konsey, PYD'nin aksine Rejimle diyalogu reddederek PYD'ye karşı bir cephe oluşturup mücadeleye başlamış ancak bu girişim Kürt gruplar arasında tam bir eşgüdümün bulunmaması ve PYD'nin bu grupların zayıflıklarından yararlanması sonucunda etkili olmamıştır (www.orsam.org.tr, 2012).

¹ Süleyman Demirel 1 Ekim 1998 yılında TBMM yasama yılı açılışı münasebetiyle yaptığı konuşmadaki ilgili kısım şu şekildedir: "Esasen, Suriye, Türkiye'ye karşı açık bir husumet politikası izlemektedir, PKK terör örgütüne aktif destek sağlamayı sürdürmektedir. Tüm uyarılarımıza ve barışçı açılımlarımıza rağmen hasmane tutumundan vazgeçmeyen Suriye'ye karşı mukabelede bulunma hakkımızı saklı tuttuğumuzu, sabrımızın taşmak üzere olduğunu bir kere daha dünyaya ilan ediyorum."

² Çeşitli kaynaklarda 600 civarında PYD'nin kısa sürede Esad rejimi tarafından serbest bırakıldığı ifade edilmektedir.(Acun ve Keskin, 2016: 11)

³ 2012 yılında (İstanbul 16. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından) KCK soruşturması kapsamında hazırlanan ikinci iddianamede Öcalan'ın Nisan 2011'de avukatları aracılığıyla Beşar Esad'e bir iş birliği mektubu gönderdiği, mektupta PYD'ye ülkenin kuzeyinde sağlanacak idari yetkiler karşılığında örgütün rejimi destekleyeceğinin ifade edildiği ortaya çıkmıştır. İkinci KCK İddianamesinin tam metni için (İşte Savcı'nın KCK Şeması, Habertürk, 4 Nisan 2012).

PYD'nin teşkilatlanması ve bölgede etkin bir güç haline gelmesinde en önemli etken DAİŞ'in varlığı ve bölgeyi işgale başlamasıyla ortaya çıkan kaos ortamı olmuştur. DEAŞ DAİŞ, a karşı mücadelede bir taraftan Rejimle irtibatını sürdüren diğer taraftan DAİŞ'in yaratmış olduğu dünya için tehdit ortamında ABD ve Rusya gibi iki büyük gücün bölgedeki işbirlikçisi olma yolunda bir siyaset izlemeye başladı. Bu işbirliğinin başlangıcı Haseke kentini Rejime bağlı güçlerle yönetirken DAİŞ'in Ayn el-Arap'ı kuşatması PYD/YPG'nin ABD ile bir askeri angajman kurması, silah ve hava desteği almaya başlamasıdır (Acun ve Keskin, 2016: 13).

YPG için bu destek Kuzey Suriye'deki işgal ettiği kantonları birleştirme, Tel Abyad bölgesini de alıp burada yaşayan Arap ve Türkmenleri zorla tehcir ederek Cezire'den Ayn el-Arap'a bir Kürt koridoru oluşturmaya başlamışlardır. Rusya'nın da 30 Eylül 2015'de Suriye iç savaşına dahil olmasıyla tıpkı ABD gibi Rusya'nın da bölgedeki desteğini almak için girişimlerde bulunmuş ve başarılı olmuştur.

PYD, merkezi yönetim kadroları Kamışlı'da bulunan ve eş başkanlıklarını Salih Müslim ve Asya Abdullah'ın yaptığı, kendi ifadeleriyle Rojova adlandırdıkları Kuzey Suriye topraklarında "Apoculuk" ideolojisini benimsemiş ve tüzüğünde Konge-Gel'i "*Kürdistan Halkı için yüksek yasama organı*" olarak tanımlamışlardır. Tüzükte bulunan ve PYD ile PKK'nın organik yapılarının aynı olduğunu gösteren ifadeler şunlardır:

- *PKK'nın yürütme konseyine bağlı hareket ettiği gerçeği, yönetim yapısı, sembol ve söylemleri, ayrıca Abdullah Öcalan'ı tüm Kürt halklarının lideri olarak kabul etmesi,*
- *Öcalan'ın KCK, tüm Kürt halkları ve Kongra-Gel'e önderlik yaptığını ve bunun kendileri tarafından da kabul edildiğini,*
- *PYD üyeliği için aranan şartların en başında Abdullah Öcalan'a bağlılık esas alınması,,*
- *"Lider Öcalan'ın demokratik uygarlık metodunun benimsenmesi" parti üyeliğinin koşuludur" olması,*
- *"Lider Abdullah Öcalan'ın ve Kürt halkının değerleriyle gurur duymak, onlara bağlı olmak ve lideri esaretten özgürleştirmek için mücadele etmek" her bir parti üyesinin görevi olarak ifade edilmesidir (setav.org, 2016).*

PYD, Kuzey Suriye'deki varlığını genişletmeye ve hedeflediği yapısal dönüşüm için işgal ettiği Cezire, Ayn el-Arap ve Afrin bölgelerini kendi kantonu olarak deklere ederek bu bölgelerin bazılarında özerklik ilan etmeye başladı. İşgal ettiği coğrafyalarda bir çeşit anayasal yönetim şekli olan "toplumsal sözleşme" adı altındaki bir yönetim şekli uyguluyorlardı. Bu kantonlardaki varlığını silahlı gücü olan YPG tarafından sağlanıyor ve Demokratik Toplum Hareketi (Tevgera Civaka Demokratik-TEV) tarafından yönetilen "Demokratik Öz Yönetim" sistemi adı altında bir yönetim şekli uygulamaya başladı. TEV'in koordinatörlük görevini Salih Müslim'in yürütmesi PYD'nin yönetimde ki etkisi bakımından önemli bir göstergedir. Diğer taraftan Afrin Kantonu'nu Hevi İbrahim, Kobani ise Enver Müslim (Salih Müslim'in oğlu) yönetmiştir.

3.2. Halk Koruma Birliği (YPG)

PYD'nin Suriye'nin Kuzey'inde varlığını sürdürebilmesi ve bölgedeki diğer etnik yapıları silah zoruyla tehcir ve sindirmesi için YPG önemli bir silahlı bir güç olarak kendini göstermeye başlamıştır. YPG, vakit kaybetmeden öncelikle Kürtlerin yoğunlukla buldukları bölgelerde güvenliği devamında 19 Temmuz'da Ayn el-Arap ve 20 Temmuz'da Amude ve Afrin, neredeyse çatışmadan işgal etmiştir (After Quiet Revolt, Power Struggle Looms for Syria's Kurds, *Reuters*, 7 Kasım 2012).

YPG'nin yapılanması incelendiğinde PKK'nın silahlı kanadı HPG (Hazen Parastina Gel)'na ile aynı yapıda olduğu açıkça görülmektedir. YPG bünyesinde PKK gibi sadece kadınların oluşturduğu YPJ (Yekineyen Parastina Jen) adlı bir teşkilatta oluşturulmuştur. Rojava⁴ olarak adlandırdıkları özerk yapılanma içinde 30 bin⁵ üzerinde (10 bin YPJ'li) silahlı militan olduğu ve örgüt tüzüğünde bu militanların "Rojava Öz Yönetim" bölgesinin toprak savunmasından sorumlu oldukları belirtilmiştir (Acun ve Keskin, 2016: 27).

⁴ Ayn el-Arap (Kobani), Cezire, Afrin, Resulayn, Tel Abyad ve Halep'ten oluşmaktadır

⁵ ABD'nin Kuzey Suriye'de oluşturmak istediği Silahlı Koruma Gücü ve silahlandırdığı PYD/YPG 'li sayısının 30 bin olacağı söylenmiştir. (www.diken.com.tr, 2018)

YPG militanlarının çoğunluğu (% 50'den fazlası) Türkiye kökenlidir.⁶ Özellikle 7 Haziran seçimlerinden sonra Güneydoğu sınır ilçelerinde başlatılan "özerklik" ve sonrasında "hendek"li silahlı eylemleri YPG ve YPJ'li teröristlerin sınır hattının altına açtıkları tünellerle geçiş eylemler tespit edilmesi, PKK ile bu örgütler arasında organik bağının ne kadar güçlü olduğunu göstermiştir. Hatta Türkiye'de eylem yapan PKK KCK'ya bağlı bir terörist, HPG'li, eğer eylemlerini İran'da yapıyorsa PJAK'lı ya da Suriye'de ise YPG'li olarak kendini tanımlayabilmektedir.⁷

Kendilerini "Rojava Aslanları" olarak tanımlayan ve sadece maceraperest yabancı ülke vatandaşlarından oluşan ayrı bir birim daha vardır. Bu birimde bulunan militanlar dünyadaki çeşitli ülkelerden gönüllü veya eski askerlerin paralı şekli olarak kendini göstermiştir. Paralı askerlerin kökeni çoğunlukla ABD olmasına rağmen son zamanlarda bir Yahudi tarikatına mensup eski bir Yahudi kökenli⁸ askerin de bu birime katılmış olmasıdır (The Curious Case of Gill Rosenberg, *The Jerusalem Post*, 14 Ağustos 2015).

YPG, bölgedeki alan hâkimiyetini güçlendirmek ve ileride atacağı adımlar için bir hazırlık yapmak amacıyla mevcut silahlı militan gücünü Temmuz 2014'den itibaren artırma yoluna gitmeye başladı. Kontrolünde ki bölgelerde bir zorunlu askerlik yasasını (Law on Compulsory Military Service, *KurdWatch*, 10 Mayıs 2015) Cezire Kantonu'nda yürürlüğe koymaya başladı. Bu yasaya göre; toplumsal ve ahlaki bir sorumluluk olarak adlandırdığı askerlik hizmetini 18-30 yaşlarındaki tüm erkeklere zorunlu olarak uygulamaya başlamıştır. Bu durum kadınlarda gönüllülük esasına dayandırılmıştır. Katılmayanlara ve ya kaçanlara çok ağır askeri yaptırımlar uygulanmaya başlaması bölgede yaşayan gençleri tedirgin etmiş ve evlerini, barınaklarını terk ederek Avrupa başta olmak üzere diğer ülkelere kaçak yollardan bir göç başlamıştır. Eylemlerde kullanacakları gençlerin yetersiz kalması neticesinde zorla evlerinden toplanan çocukların YPG'yi bazı Afrika ülkelerinde bulunan illegal örgütlere benzer şekilde çocuk askerlerden oluşan birimler oluşturmak yoluna itmiştir. (Forcible Recruitments and the Deployment of Child Soldiers by the Democratic Union Party in Syria, *KurdWatch*, 14 Mayıs 2015). İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch) YPG'yi çocukları savaştırmakla suçlamasıyla ilgili yayınladığı raporda; (Syria: Kurdish Forces Violating Child Soldier Ban, *HRW*, 15 Temmuz 2015) 12 yaşındaki çocukların da silahlı güçlere dahil edildiği bilgileri mevcuttur. Genel olarak çatışmalar sonrasında düzenlenen cenaze törenlerinde çocuk yaşta askerlerin de bulunması iddiaları teyit etmektedir.

3.3. PYD, YPG ve KCK ilişkisi

KCK'nın açılımı Koma Civaken Kurdistan'dır ve Kürdistan Topluluklar Birliği anlamına gelmektedir. KCK, Abdullah Öcalan'ın 2004 yılında yazdığı "Bir Halkı Savunmak" adlı kitapta ortaya attığı Demokratik Konfederalizm ilkesi çerçevesinde örgütün yeniden örgütlendirilmesiyle kurulmuştur.

Öcalan tarafından geliştirilen Demokratik Konfederalizm konsepti, bir yandan ulus-devlete bir alternatif, diğer yandan da Orta Doğu'da sorunların çözümü için bir model olarak önerilmiştir. Bu çerçevede, KCK, PKK'nin ve onun uzantısı olarak diğer Kürt bölgelerinde faaliyet gösteren tüm parti ve organizasyonların koordine edildiği bir yürütme organı niteliğindedir." (Çandar, 2011:75)

KCK fikri, Kongra Gel'in (Halk Kongresi) 2007 Mayıs'ında Kandil'de yaptığı 5. Kongre'de ortaya çıkmış ve varlığını 2005'ten beri sürdüren KKK'nın yerini almıştır. Açılımı Koma Komalen Kurdistan olan KKK, Kongra Gel'in Mayıs 2005'te 236 delegenin katılımıyla Kandil'de düzenlediği, 3. Kongresi'nde Öcalan'ın "*Demokratik Konfederalizm Konsepti*" "ne uygun şekilde kurulmuştur (Köylü, 2017: 240).

⁶ Atlantik Konseyi'nin devam eden çalışmalarına göre Ocak 2013 ve Ocak 2016 arasında YPG'nin beyan ettiği ölü sayısının yüzde 49,24'ü Türkiye'deki Kürtlerden oluşmaktadır. YPG'nin bildirisine göre Ocak 2013'ten beri 359 Türk vatandaşı, 323 Suriyeli, 32 İranlı, 7 Iraklı, 2 Avustralyalı, 2 Azeri ve birer İngiliz, Alman, Yunan ve Amerikalı çatışmalarda öldü. (Stein ve Foley, 2016).

⁷ Zind Rukan adlı militan Wall Street Journal ile yaptığı röportajda PKK-YPG ilişkisine dair detaylı bilgiler verirken, "Kimi zaman bir PKK'lıyım, kimi zaman PJAK'lı (PKK'nın İran'da aktif olan kolu) kimi zaman da YPG'liyim. Fark etmiyor. Hepsi PKK'nın bir kolu" demektedir. (America's Marxist Allies Against ISIS, *The Wall Street Journal*, 24 Temmuz 2015).

⁸ Yahudi Kürtler ve İsrail'in Kürtlere yönelik olan ilgisi hakkında hazırlamış olduğum bir çalışma kısa süre sonra yayınlanacaktır

2007 Mayıs'ında Türkiye, İran, Suriye, Irak ile yurtdışındaki Kürtleri temsil eden toplam 213 kişinin katıldığı Kandil'deki 5. Kongre'de KKK'nin ismi KCK olarak değiştirilmiştir (KCK Sözleşmesinin 14. Bölüm Ek Maddeler kısmının Ek Madde 2'de Kabul Ediliş Tarihi olarak Kongra GEL Genel Kurulunun 17 Mayıs 2005 tarihli oturumunda kabul edilmiş denilmiştir. Bu tarihsel çelişki örgütün KKK sözleşme tarihini esas almasından kaynaklandığı ve KKK sözleşmesindeki maddelerin değiştirilmesi sonrası KCK sözleşmesinin KKK sözleşmesinin devamı iması açısından yapıldığı ayrıca 17 Mayıs 2005 tarihinde KCK oluşumu söz konusu değildir) (Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, 2009).

Buna göre, Türkiye odaklı bir örgütlenme olan KKK'dan farklı olarak KCK'nın Türkiye, İran, Irak ve Suriye Kürtlerini kapsayacak bir çatı örgütü olması öngörülmüştür. Abdullah Öcalan'ın statüsü "KCK Başkanı" olarak belirlenmiştir. Bir Başkan ve 30 üyeden oluşacak bir Yürütme Konseyi kurulmasına ve bu konseyin görev süresinin iki yıl olmasına karar verilmiştir. Şu an, KCK Yürütme Konseyi Başkanlığı'nı Murat Karayılan yürütmektedir.

KCK'da aşağıdan yukarı doğru örgütlenme öngörülmektedir. İçinde Gençlik Konseyi, Kadınlar Konseyi ve Türkiye, Irak, İran ve Suriye'de ve bu ülkelerin dışında yaşayan Kürtlerin temsil edildiği iddia edilen beş ayrı konseyin yanısıra PKK, İran'da faaliyet gösteren PJAK (Partiya Jiyana Azad a Kurdistanê-Kürdistan Özgür Yaşam Partisi) ve Suriye'de faaliyet gösteren PYD (Partiya Yekitiya Demokratik-Demokratik Birlik Partisi) gibi siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları ile PKK'nın silahlı kolu olan HPG (Hezen Parastina Gel) de temsil edilmektedir. Adı geçen konseylerden seçilen 300 delegenin temsil edildiği Kongra Gel ise KCK'nın bir tür yasama organı ya da parlamentosu niteliğindedir (Köylü, 2017:216).

Türkiye'de geniş ölçekli tartışmalara zemin hazırlayan "*Demokratik Özerklik*" kavramı da, "Demokratik Konfederalizm" ilkesi ile ilgilidir ve KCK'nın bu ilkeye dayalı temel amaçları arasındadır.

Bu yapının önceki yapıdan farklı olarak sadece Kürt kökenlileri değil bu bölgede yaşayan "diğer azınlıkları" da hedeflediği, kendi ifadelerine göre; KCK'nın "demokratik toplumcu-konfederal bir sistem olduğu"dur. KCK, üye kabul eden, yargılayan, silahlı mücadele yapan, mahalli ve merkezi teşkilatları olan, özellikle yerel yönetimler üzerinde söz sahibi olmaya çalışan fakat her şekilde Abdullah ÖCALAN'ın önderliğini dikte eden bir yapıya sahiptir.

Yine KCK sözleşmesinin 36. maddesinin PKK için ayrıldığı ve "PKK'nın KCK sisteminin ideolojik gücü olduğunu, Önderlik felsefe ve ideolojisinin hayata geçirilmesinden sorumlu olduğu ve "KCK sistemi içerisinde her çalışanın PKK'nın ideolojik ve ahlaki ölçülerini esas aldığı belirtilmiştir.

4. ZEYTİN DALI HAREKÂTI

2003'te kurulan PKK'nın Suriye kolu PYD, 2011'de BAAS rejiminin kuzeydeki müttefiki olarak belirmiş; Suriye'nin kuzeyinde doğuda Cezire, ortada Kobani, batıda Afrin kantonlarını kurmuş, bu kantonlarda PKK'nın kurucusu Abdullah Öcalan'ın ideolojisi doğrultusunda bir yönetim oluşturmuş, geleneksel Kürt yapısından uzaklaşmış yeni bir toplum kurma yoluna gitmiştir.

Kobani vakasıyla (Ekim 2014) PYD'nin faaliyetleri Batı'da daha da dikkat çekmiş ve bu süreç, Suriye'de daha aktif bir varlığı hedefleyen ABD'nin, PYD'yi kontrolü altına almasıyla neticelenmiştir (sdam.org.tr, 2017)

PYD'nin Suriye'nin kuzeyini BAAS rejiminin müttefiki olarak ele geçirmesi, Türkiye'yi ilk günden rahatsız etse de Türkiye, "Çözüm Süreci" olarak adlandırılan süreçte (Temmuz 2014) PYD'nin kazanımlarını etkileyecek bir tepkide bulunamadı; Suriye'nin seküler kalmasında anlaşan uluslararası güçlerin de talepleriyle uyumlu olarak PYD'nin Suriye'nin kuzeyinde etkinliğini artırma sürecini engellemedi. Ancak PYD'nin Menbiç üzerinden Fırat'ın batısına uzanması, Türkiye'nin kaygılarını artırdı ve Türkiye'de duruma fiilî olarak müdahalede bulunma düşüncesine güç kazandı. Türkiye, PYD'yi güdümüne alan ABD'yle karşı karşıya gelmemek için Menbiç'e müdahalede bulunmamışsa da meşruiyetini Suriye sahasında faaliyet gösteren DEAŞ karşıtı uluslararası koalisyonun hedefleri üzerine bina ederek Fırat Kalkanı Harekâtı'nı gerçekleştirdi (Ağustos 2017); El-Bab kasabasını müttefiki Özgür Suriye Ordusu'nun denetimine vererek PYD'nin denetimindeki Menbiç ile Afrin arasına engel koydu, İran ve Rusya ile birlikte başlattığı Soçi süreci'yle (Kasım 2017) daha güneydeki İdlib'e de uzandı ama ABD desteğindeki PYD'nin Afrin'den Akdeniz'e uzanma ihtimalini bertaraf edemedi.

Türkiye, bu kaygı etrafında uzun süredir Afrin için operasyona hazırlanmakla birlikte, ABD'nin "Suriye Sınır Güvenlik Gücü" adı altında PYD'nin ana gücünü oluşturduğu Suriye Demokratik Güçleri'nden 30 bin kişilik bir askeri yapı kuracağını ilan etmesi, (www.diken.com.tr, 2018) harekâtın başlamasında tetikleyici bir işlev görmüştür. Harekâtın başlamasıyla ABD, Savunma Bakanlığı Pentagon üzerinden Türkiye'nin meşru güvenlik endişelerinin farkında olduğunu belirtti. Pentagon sözcüsü Eric Pahon, "Terörle mücadelede Türkiye'nin yanındayız" ifadeleriyle birlikte kurulmak istenen gücün yeni bir "ordu" veya "konvansiyonel sınır muhafız gücü" olmadığını, ABD'nin Birleşmiş Milletler (BM) Cenevre Sürecine destek sağlayacak bir güvenlik gücü olacağını ifade etti. Ama sözcüsünün "Bu güvenlik güçleri içeride DEAŞ savaşıncılarının Suriye'den kaçışını engellemeye ve kurtarılmış bölgelerdeki yerel güvenliği sağlamaya odaklıdır. Bu güçler yerel halkı koruyacak ve Cenevre'de Suriye iç savaşının uzun dönemde çözümünü beklerken DEAŞ'ın ABD'ye, müttefik ve ortaklarına karşı yeni saldırı gerçekleştirmelerini engelleyecek." (www.milliyet.com.tr, 2018) şeklindeki yorumu açık beyanatı, Türkiye'nin ABD'nin hedefleri ile ilgili kaygılarını artırdı ve harekâtı gerçekleştirme kararlılığını pekiştirdi.

Zeytin Dalı Harekâtı, bu atmosfer içinde 20 Ocak 2018'de PYD'nin Afrin kantonuna yönelik olarak başladı. Zeytin Dalı Harekâtı'nın sebepleri Zeytin Dalı Harekâtı, Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünce;

- "10 bin kilometrekarelik bir alanın, ÖSO nüfuzuna geçmesini sağlamak.
- Doğu Akdeniz'e ulaşmayı hedefleyen PKK kuşağını tamamen engellemek.
- Türkiye'nin Arap dünyasıyla coğrafi irtibatının kesilme ihtimalini ortadan kaldırmak.
- Suriye ile olan sınırlarımızın güvenliğini sağlamak.
- PYD/PKK'nın Amanos Dağları üzerinden Türkiye'ye yaptığı sızmaları önlemek.
- Terör örgütünün Akdeniz'e ve buradan dünyaya açılmasını engellemek.
- Fırat Kalkanı'nın güvenliğini ve devamını sağlamak.
- Tel Rıfat bölgesinin kontrolünü ele geçirerek sivillerin evlerine geri dönmelerini sağlamak.
- ABD'nin terör örgütlerine desteğini önlemek.
- Türkiye'nin sınır illerinin güvenliğinin sağlanmasında ve Fırat Kalkanı'nın korunmasında Afrin kritik önemdedir.
- Terör örgütlerinin Afrin'de bulunması demek, Kilis ilinin tamamının ve Hatay ilinin büyük bir kısmının terör örgütlerinin ateş menziline girmesi demektir.
- Türkiye, Afrin ile Kobani'nin birleşmesini 'Kürt koridoru' projesinin en önemli ayağı olarak görüyor (Başbakanlık Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, 2018) şeklinde 12 nedene dayandırılmıştır.

Söz konusu sıralanan nedenler incelendiğinde birinin doğrudan Türkiye'nin sahadaki müttefiki Özgür Suriye Ordusu (ÖSO); birinin mülteciler problemi, beşinin PKK'nin faaliyetleriyle ilgili olarak sınır güvenliği ve birinin PKK'nin Doğu Akdeniz'e açılması ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Nedenlerin en dikkat çekicileri ise, Fırat Kalkanı'nın güvenlik sahası, Türkiye'nin Arap coğrafyası ile irtibatı, ABD'nin bölgedeki faaliyetleri ve "Kürt koridoru" değinmesiyle son dönemde bölgedeki Kürt aksiyonuna yönelik olanlardır.

Türkiye, bu nedenleri beyan ederek, Arap coğrafyası ile irtibatı ve "Kürt koridoru"⁹nu göz önünde tutarak bölgenin bütününe (Ortadoğu) yönelik bir projeye karşı durduğunu duyurmakta; Fırat Kalkanı güvenlik sahasına yönelik tehditlere karşı operasyon hakkını ifade ederek ise bu projeye karşı mücadelesinin sürekliliğini beyan etmektedir. Zira Fırat Kalkanı sahasına yönelik tehditten sonra Türkiye'nin bu kez başarıya ulaşması durumunda Zeytin Dalı Harekâtı sahasına yönelik tehdidi gündeme getirmesi ve bunun bölgenin tamamındaki kararlarda etkin bir güç konumunda görülüp dikkate alınacağı kadar sürmesi mümkündür. Dolayısıyla Türkiye, bu harekâtle kendisini uluslar

⁹ Hükümet harekâtın Kürtlere yönelik olmadığını vurgulamış, Başbakan Binali Yıldırım "Bu harekât, son terörist yok oluncaya kadar devam edecek. Bugünlerde aydın maskeli bazı tiplerin çeşitli mecralarda dillendirdikleri yalanlara karşı da milletimizin uyanık olmasını istiyorum. Bilhassa Zeytin Dalı Harekâtı sırasında sanki Kürt kardeşlerimize yönelik bir operasyon yapılmış gibi göstermeye çalışıyorlar. Bu zihhar doğru değildir, alçaklıktır" beyanatında bulunmuştur (www.milliyet.com.tr, 2018). Buna rağmen, Hükümetin, uluslararası planlar doğrultusunda Türkiye'ye karşı konumlanmak üzere "Kürt koridoru" diye adlandırılabilir bir projenin yürütüldüğünden kaygı duyduğunu duyurmak istediğini söylemek mümkündür.

arası güçlerden bağımsız olarak bölgesel bir güç olarak gördüğünü ve bundan sonra bölgedeki olaylara aktif olarak müdahale edebileceğini duyurmaktadır. Analizimizde, bu hususlar dikkate alınarak konu dört boyutta irdelenecektir: Kürt koridoru boyutu, ABD ile İlişkiler Boyutu, Rusya-ABD, Rusya-Türkiye ilişkileri Boyutu ve Avrupa Birliği (AB) Boyutu.

4.1. Kürt Koridorunun Önünün Kesilmesi

Türkiye'nin hâlen kendi sınırları içinde mücadele hâlinde olduğu PKK'nın Suriye kolu PYD ile ilgili kaygıları, Suriye'de iç savaşın başladığı günlere dayansa da PYD'nin ABD ve Rusya tarafından "laik bir Suriye" için müttefik edinilip (ca.reuters.com , 2018) Suriye'de "bütün tarafların desteklediği" yegâne güç konumuna çıkmasıyla artmıştır (www.nytimes.com, 2016). PYD'nin Rusya ve BAAS rejimiyle ilişkileri devam ederken ABD, Suriye Demokratik Güçleri¹⁰ (Ekim 2015) adlı yapıyı oluşturmuş ve PYD'yi Irak Kürtlerinin Körfez Savaşı sonrasında üstlendiği role benzer bir rolle bütün Suriye'nin geleceğinde kullanılacak bir güç konumuna çıkarmıştır.

SDG'nin Türkiye'nin kabul edilmediği Rakka Operasyonu'nu (Mayıs Haziran 2017) ABD komutasında üstlenmesi, ABD'nin Suriye'nin bir kısmında veya tamamında PYD'nin öne çıktığı bir yapı kurmayı hedeflediği konusunda Türkiye'nin kaygılarını artırmıştır. Türkiye, bunun yanında ABD'nin İran içlerinden Akdeniz'e uzanan bir Kürt yapılanması oluşturmak istediği endişesini de taşımaktadır.

- Türkiye, ABD'nin kendisini Suriye sahasında etkisiz bırakma çabalarına karşı;
- Fırat Kalkanı Harekâtı'nı gerçekleştirmiş; Suriye coğrafyasının bir kısmına fiilen hükmetmeye başlamış,
- Suriye İç Savaşından dolayı Rusya ve İran ile bozulan ilişkilerini düzelterek Soçi süreci içinde yer almış,
- Irak'ta İran'la birlikte hareket ederek muhtemel "Kürt Koridoru"nun önemli bir yanı olarak gördüğü Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi (IKBY)'nin etki sahasını Kerkük ve güneyini dışarıda bırakarak 36. Paralel'in kuzeyi ile sınırlandırma konusunda Irak hükümetinin IKBY Bağımsızlık Referandumundan (Eylül 2017) sonra başlattığı operasyonu desteklemiş,
- Suriye'de Rusya ile ortaklığını geliştirip İran'ın da onayını alarak İdlib şehir merkezinde söz sahibi olmuştur.

Ancak Türkiye, Irak hükümetinin IKBY'ye karşı başlattığı operasyondan sonra PKK'nın Suriye'yi kuzeyden Irak'ı bağlayan Sincar'a Yezidiler üzerinden hâkim olmasını engelleyemedi. Türkiye, bununla beraber Irak Hükümetinin ABD onayı ile gerçekleştirdiği operasyon sonrasında IKBY başkanlığını sürdürmekten vazgeçen Mesut Barzani sonrasında IKBY'de oluşan ABD ile uyumlu seküler (liberal sağ Neçirvan Barzani-liberal sol Kubat Talabani) yapının kendisini nasıl bir sürece götüreceğinden emin olamamıştır. Bundan dolayı Kuzey Suriye ve Kuzey Irak'ta oluşan yapının önünün kesilmesini Zeytin Dalı Harekâtı ile bizzat engellemeyi hedeflemektedir.

4.2. ABD ile İlişkiler

Türkiye, ABD'nin 15 Temmuz 2016 darbe girişiminin arkasında olduğunu düşünmektedir. ABD, Türkiye'nin bu yöndeki kuşkularını azaltacak bir girişim içinde bulunmadı. ABD, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğindeki iktidarı Batılı değerler ve politikalarla uyumsuzluk içinde olmasından dolayı devirmek istediğine dair kuşkuları, Fethullah Gülen'i iade etmemek ve Rıza Zarrab Davası'nı Washington'a taşımak gibi adımlarla daha da artırdı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ABD'nin hedefindeki iktidarı sağlamlaştırmak için içeride Milliyetçi Hareket Partisi ve Vatan Partisi ile yakın ilişki içine girerken Arap-İslam dünyasında ABD

¹⁰ Demokratik Suriye Güçleri (DSG) [Kürtçe: Hêzên Sûriya Demokratîk (HSD), İngilizce: The Syrian Democratic Forces (SDF), Arapça: Quwwat Suriya al-Dimuqratiya (QSD)] Kuruluş Deklarasyonunu 13 grup imzalamıştır. 2 Nisan 2016'de ABD ile bir protokol imzalayan ve Menbiç Askeri Konseyi ile ilk saha faaliyetini gerçekleştiren yapılanma 1. Halk Koruma Birlikleri (YPG) [veya Halk Savunma Birlikleri (Kürtçe: Yekîneyên Parastina Gel)] 2. Kadın Savunma Güçleri (YPJ): YPG'nin kadınlardan oluşan militanlarının örgütüdür. 3. ElSanadid Güçleri 4. Süryani Askeri Meclisi (MFS) 5. Burkan el-Fırat 6. Liva Tuvar el-Rakka 7. Kuzey Güneşi Tugayı 8. Selçuk Tugayı 9. El-Cezire Tugayları 10. Kürt Cephesi 11. Ceys-ul Tuvar (Devrim Ordusu) 12. Tahrir Tugayı 13. Liva 99 Muşat gibi sembolik de olsa Arap ve Suryanilerin de bulunduğu farklı kesimleri bir araya getirmiştir.

ile ittifak hâlindeki Suudi Arabistan-Birleşik Arap Emirlikleri-Mısır grubunun Türkiye'nin Osmanlı'yı diriltmek istediği ve bunu engellemek için İsrail'le işbirliği içinde Türkiye ve İran'a karşı Kürt seddinin fonksiyonunun olacağına yönelik söylemleri (sdam.org.tr, 2018), Türkiye'nin milliyetçi /yayılmacı bir politikaya ve İran'la ittifaka yöneldiği iddialarına evrilmiştir. Öte yandan Türkiye, şikâyetçi olduğu Obama'nın Suriye politikasının Trump döneminde değişeceğine dair umutlarını Trump'ın BAAS rejimi karşıtı muhalefete desteğini tamamen kesip SDG'yi "en etkili müttefik", "vazgeçilmez müttiefik" tanımıyla tek müttefik olarak desteklemeyi sürdürmesi ve PYD flamaları ile ABD bayraklarının yan yana asılmasıyla (www.bbc.com, 2014) yitirmeye başlamıştır.

Trump'ın Kudüs'ü İsrail'in başkenti ilan etmesiyle birlikte özellikle Türkiye, Başkan Yardımcısı Pence üzerinden Evanjeliklerin ABD politikaları üzerindeki etkisini daha çok fark etmiş ve dillendirmiştir (aa.com.tr, 2018). Siyonist Hıristiyanlar olarak bilinen Evanjeliklerin Türkiye topraklarının bir kısmının da içinde bulunduğu Arz-ı Mev'ud'da İsrail hâkimiyetini sağlamak için çalışmaları, 2000'li yıllarının başlarından bu yana Türkiye'nin gündeminde olan konularından biri iken Trump-Pence iktidarı, bu yöndeki endişeleri güçlendirmektedir. Vatan Partisi'ne yakın bir kısım askeri bürokrasi de dâhil önemli bir kesim, ABD'nin bölgedeki haritaları değiştirdikten sonra bölgeyi Evanjelic emeller yönünde düzenleyeceğine inanmaktadır.

Türkiye, bu düşünceler doğrultusunda Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan (1974) bu yana ilk kez ABD'yi açıkça karşısına alarak Zeytin Dalı Harekâtı'nı gerçekleştirmekte ama harekâtın bölgenin parçalı olmasından yana duran ABD'nin bölge politikasıyla mutlak bir şekilde çeliştiğini düşünmek de isabetli görünmemektedir.

ABD, SDG adı altında PYD'ye verdiği destekle, Türkiye'yi bir çıkmaza sürüklemiştir. ABD ve müttefiklerinin SDG üzerinden gerçekleştirmek istediği proje doğrultusunda PYD, Suriye'nin en önemli gücü veya Kuzey Suriye'nin (Rojava) hâkimi olarak Akdeniz'e uzandığında Türkiye'nin Arap İslâm âlemi ile bağı tamamen kesilecek, Türkiye, bu bölgenin politikası dışına atılacaktır. Türkiye'nin böyle bir operasyona girişmiş olması ise ABD ve müttefiklerine Türkiye'yi içeride ayrılıkçı Kürt sorunu etrafında; Arap- İslâm âleminde ise Osmanlı'yı yeniden diriltme iddiaları etrafında köşeye sıkıştırma olanağı vermesi olasıdır.

Türkiye, bu risklerden ikincisini tercih etmiş; Suriye'de kendi başına amacına ulaşacak bir yerli (Arap) müttefik bulamadığı için de Suriye'nin batısına fiilen müdahale etmiştir. ABD'nin bütçe görüşmelerinin tıkanmasından dolayı iç politikaya odaklandığı bir süreçte başlayan harekâttan sonra Dışişleri Bakanı Rex Tillerson üzerinden Türkiye'ye Afrin için "güvenli bölge" önerisinde bulunmuş; Türkiye'nin meşru güvenlik kaygılarına saygı duyduklarını belirten Tillerson, hem Ankara ile hem de "sahadaki güçlerle" bölgede nasıl istikrar sağlanabileceğine dair görüşmeler yaptıklarını dile getirmiştir (www.turkiyegazetesi.com.tr, 2018). ABD'nin daha çok "oyalama" amaçlı olduğu düşünülen bu önerisine karşılık Hükümet Sözcüsü ve Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ, operasyonun PKK, KCK, PYD/YPG ve DEAŞ'a yönelik olduğunu ifade etti. "Hedef, terör örgütlerinin, teröristleri, barınak, sığınak, araç, gereç, silahları, lojistik noktaları, üsleridir. Bunun dışında bir hedef bulunmuyor." diyerek ABD'nin "güvenli bölge" önerisinin kabulü için "silahları vermeyi durdurmak, ondan önce verilmiş olan silahları toplamak" koşulunu öne sürdü (www.turkiyegazetesi.com.tr, 2018).

Türkiye, bölgeye yönelik siyasette yaşadığı deneyimlerle ABD'ye artık güvenmemektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Sayın Obama döneminde bizim bir de Zeytinlik Harekâtı var. O harekât Menbiç'i teröristlerden temizleme harekâtıydı ama sözünde durmadı, bizi aldattı. Biz üzerimize düşeni yaptık ama onlar yapmadı. Bize söz verdiler, 'Buradaki teröristleri Fırat'ın doğusuna süreceğiz, Menbiç'i gerçek sahiplerine bırakacağız' dediler ama sözlerinde durmadılar" diyerek (www.haber7.com, 2018) bu güvensizliği açıkça ifade etmiştir.

4.3. Rusya-ABD, Rusya-Türkiye ilişkileri

Trump karşıtı ABD muhalefetinin Trump'ın Rusya'nın desteğiyle ve hatta Rusya'nın seçim hilesi ile iktidara geldiğine yönelik iddiaları ABD ile Rusya arasındaki ilişkileri olumsuz etkiledi, Trump'ın Rusya ile geliştirmek istediği ilişkileri engelledi. Suriye özelinde ise ABD'nin SDG üzerinden Rusya'nın sahasını daraltması ve özellikle petrol yataklarını eline geçirmesi, Suriye'deki savaş zararlarını Suriye petrolü üzerinden gidermek isteyen Rusya'nın ABD ile Suriye sahasındaki

ittifakına zarar verdi, Rusya, ABD'nin öncülük ettiği Cenevre Sürecine karşı Astana-Soçi Sürecini başlattı.

PYD'nin ABD'ye bağlanması, Rusya'nın PYD ile ilişkilerini olumsuz etkilemiş, İran'ın PYD ile ilişkilerini ise bitirme noktasına getirmiştir. Bu durum, BAAS rejimiyle PYD ilişkilerini de değiştirmiş; BAAS rejimiyle PYD'yi karşı karşıya getirmiştir. Türkiye, Rusya-ABD ilişkilerinin bozulma sürecinde Rusya'ya yaklaştı; bunun yanında Rusya'nın PYD'yi ABD ile ilişkiler yüzünden kısmen de olsa cezalandırma isteğinden yararlanmak istedi; bu denklemde kendisi için oluşan fırsatı değerlendirmektedir. Harekât başladıktan sonra PYD'nin silahlı kolu YPG'nin başındaki Sipan Hemo, iki yıldır Afrin'de güç bulunduran Rusya'yı "Kürtlere ihanet etmek" ile suçlamış; "Rusya ile bazı anlaşmalarımız vardı. Ama Rusya bir gecede bu anlaşmaları yok sayarak bize ihanet etti. Açık şekilde bizi sattı... Rusya tüccar bir ülkedir. Anlaşılan Türk devleti ile bazı anlaşmalar yapmışlar." Diyen (www.bbc.com, 2018) Hemo'nun Rusya'nın tutumunu açık bir şekilde satışla ifade etmesi Rusya'nın PYD'den daha kârlı ödünler koparması durumunda Türkiye'nin harekâtına karşı çıkabileceğine dair bir kanaat oluşturmakta, Rusya'nın soruna sadece "kâr" bağlamında yaklaştığı, bölgedeki çatışmalardan bu yönde yararlandığı düşüncesini pekiştirmektedir.

4.4. Avrupa Birliği (AB) İlişkileri

Bölgedeki gelişmelerden genellikle uzak kalan Avrupa Birliği (AB), Suriye'yi I. Dünya Savaşı sonrasında işgal edip II. Dünya Savaşı'ndan sonra terk etmek durumunda kaldıysa da Suriye sahasıyla hep ilgili olan Fransa'nın harekâtın başlamasından sonra BM Güvenlik Kurulu'nu konuyla ilgili acil toplantıya çağırmasıyla (www.cnnturk.com, 2018) sürece müdahil olmak istemiştir. Ancak konuyu basına kapalı görüşmeyi tercih eden BM Güvenlik Kurulu, Türkiye'ye itidal çağrısında bulunmakla yetindi.

Fransa'nın konuyla ilgili ne yapmak istediği muğlak kalırken Türkiye ile ilişkileri problemlili olan Hollanda'nın Dışişleri Bakanı Ziljstra, "*Türkiye'de ve ülkeye karşı açıkça saldırılar oldu. Türkiye'nin kendini savunması için yeterli işaretler var. YPG, masum değil. Hollanda hükümeti YPG'yi hiç bir zaman desteklemedi.*" açıklamasında bulunarak Türkiye'ye desteklerini bildirdi (BİK, 2018).

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

PYD'nin yönetimindeki Afrin'e yönelik Zeytin Dalı Harekâtı, özelde PKK/PYD ve genelde ise bölge politikaları doğrultusunda bağımsız bir devlet olarak başta sınır güvenliği olmak üzere, gelecekte tehdit oluşturabilecek muhtemel tehlikeleri bertaraf etmek bakımından başlattığı, uluslararası hukuka uygun bir operasyondur.

Arap Baharı ile başlayan ve 2011'de Suriye'de gelişen istikrarsız durum, illegal yapıların (PKK, DEAŞ, PYD/YPG vb) özellikle Suriye içinde yapılanması, başta bölge ülkeleri olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerinde başlattıkları kanlı terör eylemleri, BM ve NATO'nu önceliği haline getirmiş, bölgeden bu yapıların temizlenmesi ve istikrarlı bir ortam yaratılması bakımından önem kazanmıştır.

Türkiye'nin en uzun sınırı bulunan Suriye'de yaşanan bu gelişmeler büyük oranda Türkiye'nin iç güvenliğini ve istikrarını etkilemeye başlamıştır. Terör gruplarının başlattığı eylemlerden kaçan milyonlarca Suriyeli mülteci durumuna düşmüş ve canlarını kurtarmak pahasına Türkiye'ye sığınmışlardır. Ayrıca terör gruplarını Türkiye'de masum sivillere yönelik başlattığı bombalı eylemler (Ankara Garı, Kızılay, Merasim Sokak ve Gaziantep Düğün Baskını Katliamları), Türkiye'nin de iç güvenliğini tehdit edecek düzeye gelmiştir.

Diğer taraftan 1984 yılından itibaren başlattığı eylemler ile binlerce Türk vatandaşının ölümüne neden olan kanlı örgüt PKK'nın Suriye'deki otorite boşluğundan istifadeyle bölgeye 2005 yılından itibaren farklı bir isimle (PYD/YPG/YPJ) yerleşerek, Türkiye'ye yönelik eylemlerini sadece Irak'ın kuzeyinden değil aynı zamanda Suriye'den de yapma fırsatını yakalaması, Türkiye'nin geleceğini tehdit etmesi bakımından önemlidir.

Batı basınının, özgürleşmeyi yayın organlarında sakal kesme ve çarşaf yakma görüntüleri ile veren, hâkim olduğu sahada ezanın yüksek sesle okunmasını yasaklayan, bir sekülerizm programından öte, anti teizm programı yürüttüğü görülen (www.nytimes.com, 2018) PYD'nin İslam karşıtı uygulamalarını PYD'ye verilen desteği meşrulaştırmak üzere sayfa ve ekranlarına taşıması, Batı'daki İslâm karşıtlarının "cihatçı terör"le mücadele adı altında Suriye'ye ilgilerini artırmış, hatta kimi

kişilerin Suriye'ye gelip PYD saflarında savaşmalarına yol açmıştır (www.businessinsider.com.au, 2015).

Batı'nın bu tutumu ABD tarafından bölgeyi kontrol edebilecek piyon bir yapılanmanın yolunu açmıştır. ABD, bölgede kalıcılığını sürdürülebilir hale getirmesi ve kadim düşmanı Rusya'nın da bölgeye ilgi göstermesi nedeniyle kendi kontrolünde ve himayesinde SDG adı altında PYD ve YPG'ye yönelik 2016 yılından itibaren büyük bir destek faaliyetine girişmiştir. Dış dünyaya "DAİŞ'la "mücadele" adı altında servis ettiği bu yardım, DAİŞ'in 2017'de bölgeden temizlenmiş olmasına rağmen artırılarak sürdürülmüştür. Bu güne kadar dört binden fazla tır silah ve mühimmat ile milyonlarca dolar para yardımı yapılmıştır.

ABD'nin gelecekteki amacı Irak'ın kuzeyinde oluşturulan otonom bir Kürt devletine benzer bir oluşumu da Suriye'nin kuzeyinde oluşturmak niyeti olduğu söylenebilir. "Kürt Koridoru" olarak adlandırılan bu projede amaç, kadim dostu ve müttefiki İsrail'i İran ve Şia tehdidine karşı korumak ve gelecekte İran'a yönelik bir harekâta stratejik üstünlük elde etmek olabilir.

Sonuç olarak bu harekât, bölge emperyalist yapılanmanın bölgenin geleceği bağlamında yapılan planları bozabilecek nitelikte olması ve özellikle ABD ve İsrail çıkarlarına¹¹ ters düşmesi bakımından önemli olduğu gözükmektedir. ABD ve İsrail'in beklentilerin aksine bu harekâtle Irak'ın Kuzeyindekine benzer bir başlangıçta otonom bir Kürt yapılanması ve devamında uydu bir Kürt devleti planlarını bozacak, planlanan "Kürt Koridoru" projesi rafa kaldırılmak zorunda kalacaktır. Bu nedenle harekâtın ilerleyen safhalarında ABD, PYD ve YPG'ye el altından desteği ve uluslararası kamuoyunu Türkiye'ye karşı harekâti durdurma yönünde seslerin yükseltilmesi yönünde olacağı değerlendirilmektedir.

¹¹ Irak'ın Kuzey'inden başlayıp Suriye'nin Kuzey'ini kapsayacak bir "Kürt Koridoru" İsrail için bir can damarı görevi yapacaktır. Bu koridor, 1979'dan beri petrol ihracatını normal fiyatından % 25 daha fazla yapmak zorunda kalan İsrail'in Musul-Kerkük petrollerine ulaşmasını sağlaması açısından önemlidir. Bu bağlamda İsrail'in 25 Eylül 2017 Kuzey Irak'ta yapılan Bağımsızlık Referandum'unu desteklemesini değerlendirmek hatalı olmaz.

KAYNAKÇA

- Amerikaninsesi, (2011). Erdoğan: “Suriye iç meselemiz, gereğini yapmak durumundayız”, <https://www.amerikaninsesi.com/a/erdogan-suriye-ic-meselemiz-geregini-yapmak-durumundayiz-127078293/898713.html>. (Erişim Tarihi:16.05.2018)
- Acun, C. & Keskin, B. (2013). “PKK'nın Kuzey Suriye Örgütlenmesi: PYD-YPG”, https://setav.org/assets/uploads/2016/12/20160222181213_pkknin-kuzey-suriye-orgutlenmesi-pyd-ypg-pdf.pdf, (Erişim Tarihi: 21.01.2018).
- Acun, C. & Öner, H. (2014).İŞİD-PYD Çatışmasının Sıcak Cephesi: Kobani, SETA Perspektif, Ekim. Aljazeera, (2014). “Türkiye-Suriye ilişkileri: İnişler ve çıkışlar”, <http://www.aljazeera.com.tr/dosya/turkiye-suriye-iliskileri-inisler-ve-cikislar>. (Erişim Tarihi: 16.05.2018)
- Basın İlan Kurumu (BİK), (2018). “Hollanda: YPG terör örgütü, Türkiye haklı”, <http://www.bik.gov.tr/hollanda-ypg-teror-orgutu-turkiye-hakli/>. (Erişim Tarihi: 16.05.2018)
- Başbakanlık Kamu Diplomasi Koordinatörlüğü, (2018). <https://www.facebook.com/BasbakanlikKD> (Erişim Tarihi: 03.03.2018).
- BBC, (2011). “Syria Security Forces ‘Open Fire at Kurd’s Funeral’”, BBC, 8 Ekim 2011.
- BBC, (2018). “ Suriye’ye askeri müdahaleyi destekleyen ve karşı çıkan ülkeler”, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43763869>. (Erişim Tarihi: 16.05.2018)
- BBC, (2018).“YPG: Rusya Kürtlere İhanet etti...”, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-42773971>. (Erişim Tarihi: 03.03.2018).
- Benek, S. (2016). Türkiye-Suriye İlişkilerinin Sosyal Coğrafya Açısından Tarihsel Arka Planı, Gaziantep University Journal of Social Sciences (<http://jss.gantep.edu.tr>) 15(1):171-192
- Çandar, C. (2011). Dağdan İniş - PKK Nasıl Silah Bırakır? Kürt Sorunu’nun Şiddetten Arındırılması, TSEV Yayınları, İstanbul.
- Çerkeşli, M. T. (2016). 2000 Sonrası Türkiye Suriye İlişkileri ve Arap Baharı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Diken, (2018a). “Suriye’nin kuzeyinde 30 bin kişilik ‘Sınır Koruma Gücü’ kuruluyor”, <http://www.diken.com.tr/suriyenin-kuzeyinde-30-bin-kisilik-sinir-koruma-gucu-kuruluyor/>, (Erişim Tarihi:03.02.2018).
- Diken, (2018b). “BAAS Rejimine bağlılıktan ABD Bağlılığına: PYD”, “Suriye’nin Kuzeyinde 30 Bin Kişilik Koruma Gücü Kuruluyor”, 03.03.2018, <http://www.diken.com.tr/suriyenin-kuzeyinde-30-bin-kisilik-sinir-koruma-gucu-kuruluyor/>. (Erişim Tarihi:03.03.2018).
- Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, (2009). 2009/786 No.lu KCK İddianamesi. Diyarbakır.
- Duran, H. (2012). “Adana Protokolü Sonrası Türkiye-Suriye İlişkileri”, Ortadoğu Yıllığı 2011 içinde, der. Kemal İnat vd., Açılım Yayınları: İstanbul.
- Gözen, R. (2010). Son Dönem Türk Dış Politikasının Analizi: Kimlik, Strateji, Siyaset, Ali Resul Usul (der.) Yükselen Değer Türkiye, Araştırma Raporları, MÜSİAD Yayını: İstanbul.
- Gözen, R. (2011). Türkiye ve Arap Baharı: Değişimi Açıklamak ve Anlamak, Adam Akademi, 2011/2.
- HABER7, (2018).“Erdoğan İlk Kez Açıkladı: Obama Bizi Aldattı”, <http://www.haber7.com/ic-politika/haber/2532988-erdogan-ilk-kez-acikladi-obama-bizi-aldatti>. (Erişim Tarihi:03.03.2018).
- Habertürk, (2012). “İşte Savcı’nın KCK Şeması”, 4 Nisan 2012.
- HRW, (2015).“Syria: Kurdish Forces Violating Child Soldier Ban”, 15 Temmuz 2015.
- Hürriyet, (1998). “Her Şey Atilla Paşa’nın Gözdağı ile Başladı”, Hürriyet, 14 Kasım 1998.
- Hürriyet, (2011a). “MİT Müsteşarı Şam`da”, 29.04.2011, Hürriyet, 19.01.2018.
- Hürriyet, (2011b). “6 Saatlik Kritik Görüşme İlk Detayları”, Hürriyet, 09.08.2011.
- Jamestown, (2007a). “PKK Recruitment of Female Operatives”, http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=4394#.VsQ7I_mLSM-. (Erişim Tarihi:03.02.2018).
- Jamestown, (2007b). “ The PKK and Syria’s Kurds”, <https://jamestown.org/program/the-pkk-and-syrias-kurds/> (Erişim Tarihi:16.05.2018).The Jerusalem Post, (2015). “The Curious Case of Gill Rosenberg”, 14 Ağustos 2015

- Karataş, S. (2014). Uluslararası Hukukta Silahsızlanma ve Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü (OPCW), Selçuk Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Köylü, M.(2017). Kürt Siyasi Hareketi, Hiper Kitap. İstanbul.
- Kriterdergi, (2016). “PYD/YPG'nin Siyasi Yapısı ve Hedefleri”, <https://kriterdergi.com/dis-politika/pydypgnin-siyasi-yapisi-ve-hedefleri>. (Erişim Tarihi: 16.05.2018).
- KurdWatch, (2015a).“*Law on Compulsory Military Service*”, *KurdWatch*, 10 Mayıs 2015
- KurdWatch, (2015b). “*Forcible Recruitments and the Deployment of Child Soldiers by the Democratic Union Party in Syria*”, 14 Mayıs 2015.
- Mercan, M. H. (2012). Suriye Rejim ve Dış Politika, Açılım Kitap. İstanbul.
- Milliyet, (2018a). “*Son dakika: ABD Geri adım attı...*”, <http://www.milliyet.com.tr/abd-geri-adim-atti-suriye-de-dunya-2593009/>. (Erişim Tarihi:03.03.2018).
- Milliyet, (2018b). “*Başbakan Yıldırım: Zeytin Dalı Operasyonu Son Terörist Kalıncaya Kadar Devam edecek*”, <http://www.milliyet.com.tr/basbakan-yildirim-zeytin-dali-harekati-ankara-yerelhaber-2550878>. (Erişim Tarihi:03.03.2018).
- On4haber, (2013). “*Obama'dan İtiraf: ABD Halkı Savaş İstemiyor*”, www.on4haber.com/haber/17882/obamadan-itiraf--abd-halki-savas-istemiyor. (Erişim Tarihi:18.02.2018).
- ORSAM, (2012). “*Suriye'de Kürt Hareketleri*”, ORSAM, Ağustos 2012, Rapor No: 127.
- Özcan, N.A. (1999). PKK (Kürdistan İşçi Partisi)/Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi, ASAM Yayınları. Ankara.
- Posta, (2013). “*Kibir ve içe bakmadan uzak durmalıyız*”, <http://www.posta.com.tr/kibir-ve-ice-bakmaktan-uzak-durmalimiz-203358>. (Erişim Tarihi: 16.05.2018).
- Radikal, (2011). “*Erdoğan'dan Esad'a sert mesaj: Zulm ile Abad Olunmaz*”, *Radikal*, 24.08.2011
- Reuters, (2012). “*After Quiet Revolt, Power Struggle Looms for Syria's Kurds*”, 7 Kasım 2012.
- Reuters, (2018a). “*U.S., Russia agree Syria must be united and secular: Kerry*”, <http://ca.reuters.com/article/topNews/idCAKCN0RT1DF20150929>. (Erişim Tarihi:03.03.2018).
- Reuters, (2018b).“*Son Dakika:Fransa BM'yi Acil Toplantıya Çağırdı*”, <https://www.cnnturk.com/son-dakika-fransa-bmyi-acil-toplantiya-cagirdi> (Erişim Tarihi:03.03.2018).
- SDAM, (2018).“*Riskler, Tehditler ve Olasılıklar Bağlamında Irak Kürdistanı'nda Bağımsızlık Referandumu*”, <http://sdam.org.tr/haber/95-riskler-tehditler-ve-olasiliklar-baglaminda-irak-kurdistaninda-bagimsizlik-referandumu/>. (Erişim Tarihi:03.03.2018).
- Stein, A. ve Foley, M. (2016). The YPG-PKK Connection, Atlantic Council, 26 Ocak.
- Stratejik Düşünce Enstitüsü (SDE) (2012). Analiz, Suriye Krizinde Bölgesel ve Küresel Aktörler (Perspektifler,Sorunlar ve Çözüm Önerileri), İstanbul: SDE Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü, Haziran.
- The Wall Street Journal, (2015).“*America's Marxist Allies Against ISIS*”, 24 Temmuz 2015.
- Toraman, İ. (2015). Arap Baharı ve Suriye, Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi SBE.
- Türkiye Gazetesi. (2018a). “*ABD'den Türkiye'ye 'güvenli bölge' mesajı*”, <http://www.turkiyegazetesi.com.tr/dunya/538435.aspx>. (Erişim Tarihi:03.03.2018).
- Türkiye Gazetesi. (2018b). “*Bozdağ: İlk 3 günde planlanan alan kontrolü sağlandı*”, <http://www.turkiyegazetesi.com.tr/politika/538517.aspx>; (Erişim Tarihi:03.03.2018).
- USAK, (2013). “*Suriyeli Mülteci Krizi ve Türkiye Sonu Gelmeyen Misafirlik*”, <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/USAKBrookings-report-final-version14November13.pdf>. (Erişim Tarihi: 16.05.2018)
- Yetkin, M., (2011). “*Baş Döndürücü Ankara-Şam Trafiği*”, *Radikal*, 29.04.2011